

CZU: 378.4.091.26(478-25):796

[https://doi.org/10.59295/sum5\(165\)2023_26](https://doi.org/10.59295/sum5(165)2023_26)

ABORDAREA EVALUĂRII ALTERNATIVE LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN MOLDOVA

*Nicolae BRAGARENCO**Universitatea de Stat din Moldova*

Schimbările recente produse în societate, generate de trecerea de la perioada industrială la cea a tehnologiilor informaționale și de comunicare, a dus la schimbări esențiale în procesul de predare-învățare-evaluare la nivelul întregului sistem educațional universitar. Aceste transformări au influențat direct și asupra disciplinei educație fizică din instituțiile de învățământ superior, impunând specialiștii din domeniu, să caute unor noi soluții care vor contribui la creșterea eficacității procesului de formare a competențelor specifice disciplinei în corelare cu cele profesionale/de specialitate. Proiectarea curriculumului disciplinar la disciplina educație fizică, un nou concept flexibil, care oferă studentului posibilitatea de a alege individual forma/ modul de practicare a activităților pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice, impune noi abordări privind evaluarea. Evaluarea la disciplina educație fizică a studenților ce practică activitățile de educație fizică și sport individual sau în asociații sportive, în afara USM (formă/mod de practicare a activităților motrice prevăzut de curriculumul disciplinar), trebuie orientată spre o abordare multidimensională și realizată prin metode alternative. Această lucrare propune o abordare a evaluării alternative la disciplina educație fizică, prin aplicarea metodei portofoliului pentru studenții ce practică probe de sport independent, altele decât cele oferite de USM, care pot asigura pe deplin formarea competențelor specifice ale disciplinei în alte contexte de învățare.

Cuvinte-cheie: educație fizică, strategii de evaluare, evaluare alternativă, studenți USM.

THE ALTERNATIVE ASSESSMENT APPROACH TO THE DISCIPLINE OF PHYSICAL EDUCATION WITHIN THE MOLDOVA STATE UNIVERSITY

The recent changes produced in society, generated by the transition from the industrial period to that of information and communication technologies, led to essential changes in the teaching-learning-evaluation process at the level of the entire university educational system. These transformations directly influenced the discipline of physical education in higher education institutions, forcing the specialists in the field to search for new solutions that will contribute to increasing the effectiveness of the training process of the specific skills in the discipline in correlation with the professional/specialist ones. The design of the disciplinary curriculum for the discipline of Physical Education, a new flexible concept, which offers the student the opportunity to individually choose the form/how to practice activities for the training/development of specific skills, requires new approaches regarding assessment. The physical education discipline assessment of students practicing physical education and sports activities individually or in sports associations, outside the USM (form/way of practicing motor activities provided by the disciplinary curriculum), must be oriented towards a multidimensional approach and carried out through alternative methods. This paper proposes an alternative assessment approach to the Physical Education discipline, by applying the portfolio method for students practicing independent sports tests, other than those offered by the USM, which can fully ensure the training of the specific skills of the discipline in other learning contexts.

Keywords: physical education, assessment strategies, alternative assessment, USM students.

Introducere

Cultura fizică reprezintă sfera instructivă în cadrul căreia se traduce în viață ideea funcțională a valorificării universului de către om, a forțelor sale esențiale (fizice și spirituale), a formării unei personalități active, capabile să se integreze și să facă față cerințelor societății contemporane [1, p. 11].

Educația fizică a studenților constituie o parte componentă a învățământului superior, rezultat al acțiunii pedagogice complexe asupra personalității viitorului specialist în procesul de formare a competențelor de educație fizică, a cărui calitate depinde în mod direct de nivelul individual al culturii fizice a fiecărui student, de valorile lui spirituale și de gradul de dezvoltare a aptitudinilor profesionale specifice [2, p. 9].

Conceptul de curriculum la disciplina educație fizică în cadrul Universității de Stat din Moldova, aprobat și implementat, are o structură flexibilă, care prevede mai multe forme de practicare a educației fizice, precum: lecții – probe de sport pe cerc, module/probe de sport la alegere și secții sportive, dar totodată oferă posibilitatea studentului de a-și forma competențele specifice disciplinei în afara cursului disciplinar prin practicarea activităților de educație fizică și sport individual sau în asociații sportive.

Prin asigurarea principiului individualizării al proiectării curriculare, în care se subliniază că „Curriculumul trebuie să răspundă trebuințelor personale ale celui care învață și să se acomodeze posibilităților lui de învățare” [4, p.23], practicarea activităților fizice/ motrice/ sau a unei probe de sport individual, înafara cursului disciplinar, pot asigura pe deplin formarea competențelor specifice ale disciplinei în alte contexte flexibile de învățare.

Finalitățile și rezultatele măsurabile la disciplina educație fizică ca rezultat al procesului de învățare individuală, prin care se evaluează în ce măsură și la ce nivel competențele au fost formate/dezvoltate, trebuie să respecte funcțiile complementare ale evaluării (de constatare, de diagnosticare, de feedback, de motivație, de reglare și perfecționare continuă a activității educaționale, de certificare, formativ-educativă, predictivă [4, p .71].

În acest context, metodele tradiționale de evaluare nu vor reflecta un demers pertinent și util, deci, este necesară orientarea spre o abordare multidimensională a evaluării, care poate fi realizată prin metodele alternative.

Scopul cercetării: constă în aplicarea evaluării alternative la disciplina educație fizică în cadrul Universității de Stat din Moldova, pentru studenții ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în asociații sportive, altele decât cele oferite de către departamentul de specialitate.

Obiectivele cercetării: analiza metodelor alternative de evaluare și selectarea celor mai relevante disciplinei educației fizice și a sportului; determinarea structurii și conținutului, formularea criteriilor de evaluare pentru metoda alternativă aplicată (portofoliul), care să reflecte formarea/dezvoltarea competențelor specifice disciplinei educație fizică/a sportului pe parcursul unui semestru, reflecții privind aplicarea metodei alterative de evaluare aplicată studenților ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în asociații sportive, în afara USM.

Metoda alternativă de evaluare la disciplina educație fizică

Conform literaturii din domeniul educației, metodele alternative de evaluare constituie instrumente evaluative care vin să îmbogățească practica procesului educațional, prin sarcinile elaborate de cadrul didactic, inclusiv la disciplina educație fizică, acestea vor stimula învățarea de tip euristic. Deci, acestea, prin valențele formative, vor asigura: implicarea activă în sarcină a studenților, aplicarea în practică a cunoștințelor, clarificarea conceptuală și o integrare ușoară a cunoștințelor asimilate, demers interactiv al actelor de predare-evaluare [5, p. 1].

Pentru asigurarea implementării în practică a cunoștințelor, exersarea priceperilor și aptitudinilor specifice domeniului educație fizică și sport, teoria și practica de specialitate recomandă aplicarea metodelor alternative precum: observația sistematică a activității și comportării studenților, investiția, proiectul, portofoliul și autoevaluarea.

Din metodele recomandate de specialiștii din domeniu, cea mai potrivită pentru disciplina educație fizică a studenților este portofoliul care „se prezintă ca o metodă de evaluare complexă, longitudinală, proiectată într-o secvență mai lungă de timp, care oferă posibilitatea de a se emite o judecată de valoare, bazată pe un ansamblu de rezultate” [3, p. 140].

Conținutul portofoliului va reflecta elemente: de prezentare (piese alese doar de student și considerate reprezentative pentru activitatea sa), de evaluare (ce redau performanțele studenților după o etapă de învățare/semestru), ca sursă de învățare (lucrări care scot în evidență progresele și reflecții ale studenților).

Modelul conținutului portofoliului, elaborat de noi, Tabelul 1, este propus la începutul semestrului studenților, celor ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în asociații sportive, în afara USM, cu scop de a orienta spre realizarea activității independente.

Tabelul 1. Model al structurii și conținutului portofoliului pentru studenții ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în afara USM.

Nr. crt.	Conținuturi	Volum
1.	Prezentarea personală	1 slide
2.	Descrierea succintă a activității motrice/ probei de sport practicate în afara USM	1 slide
3.	Scopul și obiectivele urmărite prin practicarea activității sportive înafara USM	1 slide
4.	Motivarea și descrierea succintă privind alegerea practicării probei de sport înafara USM	1 slide
5.	Planul de acțiuni implementat în activitățile sportive înafara USM	2-3 slide
6.	Rezultatele cantitative și calitative obținute (impactul practicării activităților sportive de succes/autoevaluare individuală sau colectivă. dovezi pot fi imagini, foto, minivideo etc.)	1-2 slide
7.	Asigurarea durabilității privind practicarea activității sportive în afara USM	1 slide
8.	Concluzii	1 slide

Prezentarea portofoliului, stabilită la finele semestrului, este publică și recomandabil elaborată în format digital (PPT/alte instrumente digitale).

Evaluarea portofoliului se face în baza criteriilor de evaluare și a calificativelor conform criteriilor elaborate după modelul prezentat în Tabelul 2.

Tabelul 2. Criterii de evaluare pentru prezentarea portofoliului studentului ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în afara USM.

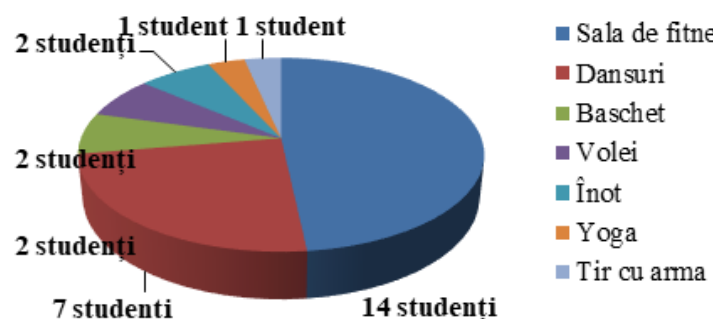
Nr. crt.	Criterii de evaluare	Da	Parțial	Nu
1.	Prezentarea în format PPT(texte rezumative/esențializate, poze, scheme, tabele etc.)			
2.	Exprimarea în termeni specifici domeniului			
3.	Formularea relevantă a scopului și a obiectivelor activităților			
4.	Prezentarea planului de acțiuni de realizare a obiectivelor vizate			
5.	Dovezi privind practicarea independentă a activităților motrice			
6.	Autoevaluare în activitatea independentă			
7.	Demonstrarea impactului activității asupra formării/ dezvoltării competențelor specifice disciplinei			
8.	Motivare în practicarea independentă a activităților motrice			
9.	Prezentarea concluziilor relevante activității			
10.	Răspunsuri argumentate la întrebări adiționale			

Notă: Da – 2 puncte; Parțial – 1 punct; Nu – 0 puncte; Calificativul „Admis” la disciplină – 11 puncte.

Aplicarea metodei alternative de evaluare, „Portofoliul” la disciplina educație fizică în cadrul USM

În contextul reconceptualizării disciplinei educație fizică din Universitatea de Stat din Moldova și proiectării curriculumului disciplinar flexibil, începând cu anul de studii 2022-2023 studenții anului I și II, licență, au avut posibilitatea să opteze pentru practicarea activităților motrice independente sau probe de sport în afara USM, pentru a-și forma competențele specifice disciplinei. În rezultatul aplicării formularului de opțiuni (perioada 1 – 15 septembrie 2022), 29 dintre studenții intervievați au ales participarea în activități de antrenament în cadrul școlilor sportive sau alte asociații sportive. Probele de sport pentru care au optat studenții sunt prezentate în Figura 1.

Fig. 1. Opțiunile studenților pentru sporturi/activități motrice independente practicate alternativ disciplinei Educație fizică, în afara USM.

Rezultatele evaluării alternative a studenților, bazate pe realizarea și prezentarea publică a portofoliului (activități pe care le-a desfășurat studentul pe parcursul semestrului), sunt prezentate în figurile 2.1 și 2.2 și vom analiza criteriile care au importanță sporită în evaluarea competențelor specifice disciplinei la studenții ce practică activități în afara USM.

Din analiza rezultatelor evaluării, observăm că la criteriul 1, *Prezentarea portofoliului în format PPT cu texte rezumative/ esențializate, poze, scheme, tabele etc.*, toți studenții au obținut calificativul „DA”, deci, au realizat portofoliul în format digital prezentând sumar activitățile pe care le-au realizat. Din cele observate, concluzionăm că toți studenții au competențe digitale suficiente pentru a realiza portofoliul digital și au cunoștințe despre conținutul și structura realizării acestuia.

La criteriul 2, *exprimarea în termeni specifici domeniului educație fizică și sport*, doar 4 studenți au obținut calificativul „DA”, 23 dintre participanți, în procesul de evaluare au obținut calificativul „PARȚIAL” și calificativul „NU” – 2 studenți. Exprimarea în termeni specifici domeniului, cunoașterea acestora, sunt amprente ale activităților anterioare (practicarea în lecțiile de educație fizică și a activității extracurriculare) dar și mediul în care s-a realizat activitatea specifică domeniului, în afara USM.

Fig. 2. Realizarea activităților în baza criteriilor de evaluare de către studenții ce practică activități motrice independente sau probe de sport în afara USM.

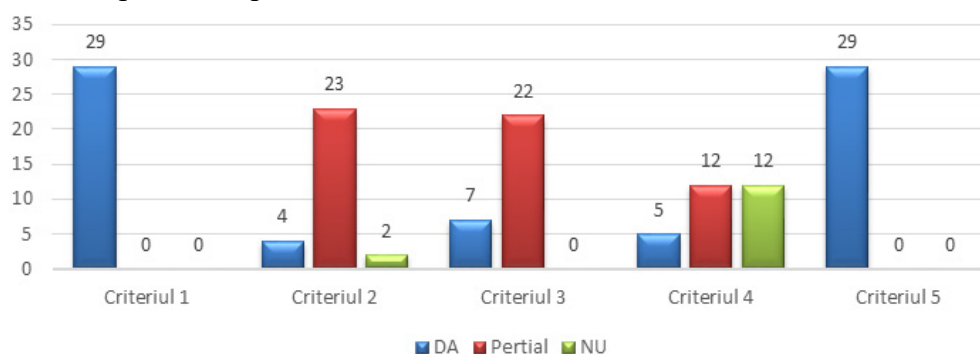
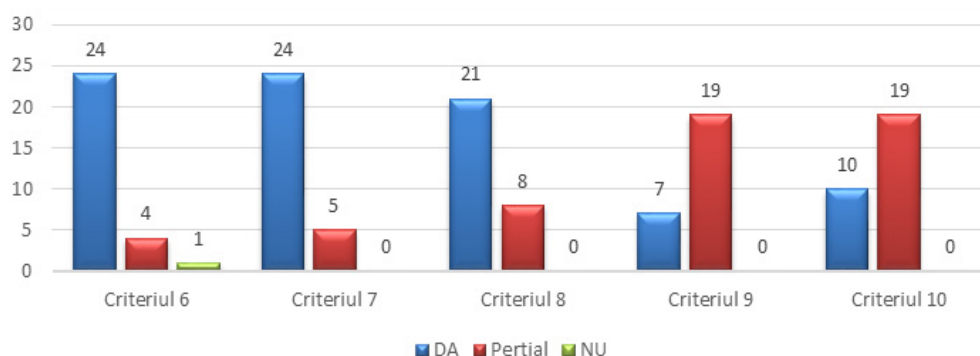

Fig. 3. Realizarea activităților în baza criteriilor de evaluare de către studenții ce practică activități motrice independente sau probe de sport în afara USM.

La *Formularea relevantă a scopului și a obiectivelor activităților*, criteriul al 3-lea, 7 studenți au obținut calificativul „DA” și 22 din studenți – calificativul „PARȚIAL”. Majoritatea dintre studenți, deși au scopurile bine determinate pentru activitatea motrică individuală, din necunoașterea termenilor specifici (constatat de analiza criteriului 2) și a structurii SMART a obiectivelor, formularea acestora nu corespund/sau parțial corespunde activităților realizate de către student.

Criteriul 4, care presupune *Prezentarea planului de acțiuni de realizare a obiectivelor vizate*, 5 dintre studenți au prezentat planul de acțiuni bine structurat și specific activităților care trebuiau realizate, 12 studenți au prezentat un plan de acțiuni care parțial corespunde scopului și obiectivelor formulate și 12 dintre studenți nu au realizat nici un plan de acțiuni pentru realizarea activităților motrice independente.

Însușirea termenilor, formularea scopului și a obiectivelor, dar și realizarea planului de acțiuni ale activităților specifice educației fizice și sportului de către studenții ce practică activități motrice și sportive independente, trebuie realizate prin ghidarea, monitorizarea și evaluarea periodică a activităților, pe parcursul semestrului, de către cadrul didactic.

Autoevaluarea în activitatea independentă și Demonstrarea impactului activității asupra formării/ dezvoltării competențelor specifice disciplinei, criteriile 6 și 7 de evaluare a portofoliului studentului, reflectă direct competențele specifice ale disciplinei educație fizică din cadrul USM. Observăm că 24 dintre studenți pot aplica metode și tehnici de autoevaluare, cunosc impactul activităților motrice practicate independent asupra propriului organism obținând calificativul „DA”, ceilalți 5 studenți cu calificativul „Parțial” și 1 student – „NU” demonstrează că ei nu posedă cunoștințe privind autoevaluarea și autocontrolul la nivel de aplicare în activitățile independente.

Concluzii

Aplicarea tradițională a testelor motrice la finele semestrului în procesul de evaluare la disciplina educație fizică, nu reflectă pe deplin competențele specifice proiectate. Acestea redau doar condiția fizică de moment și nivelul dezvoltării calităților motrice, fără a lua în calcul particularitățile individuale ale studentului. Deci, evaluarea studenților la disciplina educație fizică din instituțiile de învățământ superior trebuie abordată altfel, multidimensional, care să reflecte în ce măsură și la ce nivel au fost formate/dezvoltate competențele, acestea pot fi realizate inclusiv prin metode alternative.

Metoda portofoliului, aplicată printre studenții ce practică activități motrice individuale sau probe de sport în asociații sportive, vine să completeze strategiile de evaluare la disciplina educație fizică și poate fi pusă în practică pentru alte categorii de studenți, a celor încadrați în câmpul muncii, în programul de mobilitate academică, cu dizabilități.

Succesul aplicării metodei de evaluare este condiționat de activitățile obligatorii ale cadrului didactic, care presupun: expunerea clară privind structura și conținutul portofoliului, stabilirea prealabilă a criteriilor de evaluare, ghidarea permanentă a activităților pe parcursul semestrului.

Ca rezultat al aplicării metodelor alternative de evaluare la disciplină, în acest caz portofoliul, se presupune creșterea reușitei la finele semestrului/cursului, dar, totodată, se așteaptă la creșterea motivației studenților pentru practicarea activităților motrice independente sau în asociații/cluburi sportive, implicarea în activitățile cultural-sportive organizate de către departamentul de specialitate.

Referințe:

1. CALUGHER, V. *Învațământul superior de cultură fizică din Republica Moldova: între tradiție și reformă*. Monografie. Chișinău, Valinex SRL, 2015. <http://109.185.200.51/bitstream/handle/123456789/151/Calugher.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. COZMEI, G. *Metodologia binară a educației fizice a studenților facultăților cu profil medical*. Teză de doctor. Chișinău, 2020.
3. CUCOȘ, C. *Teoria și metodologia evaluării*. București: Polirom, 2008.
4. GUȚU, V. (coord.), BÎRNAZ, N., DANDARA, O. et al. *Cadrul de referință al curriculumului universitar*. Chișinău, CEP USM, 2015. https://edu.asm.md/sites/default/files/07_Cadrul%20de%20referință%20a%20curriculumului%20universitar.pdf
5. HARAGA, N. *Metode alternative de evaluare*. În: EDICT - Revista educației, 2018, <https://edict.ro/metode-alternative-de-evaluare/>

Date despre autor:

Nicolae BRAGARENCO, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, șef al Departamentului Educație Fizică, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: nicolae.bragarencu@usm.md

ORCID: 0000-0003-1994-6317

Notă: Lucrarea a fost efectuată în cadrul Programului de Stat Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova, cifrul 20.80009.0807.23.

Prezentat la 01.03.2023